

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 31.08.1960, sp. zn. 5 To 031/60, ECLI:CZ:NS:1960:5.TO.031.1960.1

Číslo: 50/1960

Právní věta: Ustanovení § 83 odst. 1 tr. zák. nesměřuje pouze proti takovým formám fašismu, nacismu a podobných hnutí, pro která byla v minulosti typická rasová nesnášenlivost vůči židům. Mezi hnutí, jež má na mysli uvedené ustanovení, patří i jakékoliv projevy revanšismu příslušníků národů poražených v druhé světové válce, zejména odsunutých sudetských Němců. Vzhledem k ustanovení § 75 odst. 4 tr. zák. nelze bez dalšího považovat za důvod k použití vyšší trestní sazby již to, že např. čin byl spáchán tiskem, nýbrž nutno v každém jednotlivém případě zkoumat, zda použití tisku bylo okolností, která s trestným činem zpravidla spojena nebývá a která pro svou důležitost zvyšuje nebezpečnost činu, nebo pachatele pro společnost. Jednání obžalovaného, který se zásadně vyhýbá řádnému pracovnímu poměru a opatřuje si příjmy převážně tím, že různými úsluhami i úskoky získává z ciziny balíčky, které pak rozprodává, je typickým případem trestného činu příživnictví podle § 188a) tr. zák.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 31.08.1960

Spisová značka: 5 To 031/60

Číslo rozhodnutí: 50

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Nepřátelství k lidově demokratickému zřízení, Okolnosti přitěžující, Podpora a propagace hnutí směřujících k potlačení práva a svobod člověka, Příživnictví, Trest, Zavinění

Předpisy: 86/1950 Sb. § 17

§ 188a 64/1956 Sb. § 283

§ 30

§ 75

§ 81

§ 83

§ 96

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 50/1960 sb. rozh.

Ustanovení § 83 odst. 1 tr. zák. nesměřuje pouze proti takovým formám fašismu, nacismu a podobných hnutí, pro která byla v minulosti typická rasová nesnášenlivost vůči židům. Mezi hnutí,

jež má na mysli uvedené ustanovení, patří i jakékoliv projevy revanšismu příslušníků národů poražených v druhé světové válce, zejména odsunutých sudetských Němců.

Vzhledem k ustanovení § 75 odst. 4 tr. zák. nelze bez dalšího považovat za důvod k použití vyšší trestní sazby již to, že např. čin byl spáchán tiskem, nýbrž nutno v každém jednotlivém případě zkoumat, zda použití tisku bylo okolností, která s trestným činem zpravidla spojena nebývá a která pro svou důležitost zvyšuje nebezpečnost činu, nebo pachatele pro společnost.

Jednání obžalovaného, který se zásadně vyhýbá řádnému pracovnímu poměru a opatřuje si příjmy převážně tím, že různými úsluhami i úskoky získává z ciziny balíčky, které pak rozprodává, je typickým případem trestného činu příživnictví podle § 188a) tr. zák.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu z 31. srpna 1960 - 5 To 031/60)

Obžalovaný od r. 1958 do dubna 1960 v Krnově udržoval styky s osobami odsunutými do Západního Německa, kterým zasílal různé tiskoviny týkající se jejich bývalých majetků, fotografie Krnova, jež byly prostřednictvím redaktorky revanšistického krajského časopisu „Jägerdorfer Heimatsbrief“ zveřejňovány. Dále při různých příležitostech vychvaloval obžalovaný poměry v Západním Německu, navrhoval odložení nástupu školní docházky své dcery s tím, že za rok budou v ČSR již Němci, a dal přečíst své manželce a dále B. a G. revanšistický článek ze západoněmeckého časopisu Sudetendeutsche Zeitung, adresovaný předsedovi vlády ČSR. Mimo to odmítal zařazení do pracovního poměru proto, že neměl zájem pracovat v Československu, kde jsou omezovány všechny formy vykořisťování, a dále proto, aby měl dostatek volného času k vyřizování rozsáhlé korespondence s osobami ze Západního Německa, od nichž dostával za své služby nejméně 67 balíků v celkové váze asi 180 kg, obsahujících drobné spotřební zboží a potraviny. Jejich obsah někdy i za předraženou cenu rozprodával, přičemž si prostředky k obživě opatřoval též prováděním různých příležitostných prací.

Krajský soud v Ostravě uznal obžalovaného vinným trestným činem podpory a propagace fašismu a podobných hnutí podle § 83 odst. 1, 2 tr. zák., jakož i trestným činem příživnictví podle § 188a tr. zák. Za to jej odsoudil k úhrnnému nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání čtyř roků a trestům vedlejším.

Nejvyšší soud k odvolání obžalovaného a jeho matky zrušil výrok o vině trestným činem podle § 83 odst. 1, odst. 2 tr. zák., uznal obžalovaného vinným trestným činem podle § 83 odst. 1 tr. zák., a uložil úhrnný trest odnětí svobody v trvání 2 1/2 (dvou a půl) roku.

Z odůvodnění:

Obžalovaný vytýká soudu první stolice, že neuvážil židovský jeho původ a persekuci jeho židovských příbuzných za okupace i jeho aktivní boj proti fašistům za druhé světové války ve Francii, takže nesprávně pak posoudil jeho jednání jako podporu a propagaci fašismu. Obžalovaný má zato, že jeho jednání, pokud prokazoval služby odsunutým Němcům, zakládá nejvýše skutkovou podstatu trestného činu ohrožení zájmu republiky v cizině podle § 96 tr. zák., a další jednání, pokud někomu ukázal revanšistický článek z časopisu „Sudetendeutsche Zeitung“, skutkovou podstatu trestného činu pobuřování proti republice podle § 81 odst. 1 tr. zák. Při tom poukazuje odvolatel na to, že v žádném případě nejednal způsobem, který by svědčil o tom, že vědomě podporoval nějaké hnutí, když zejména neznal ani charakter časopisu. Obžalovaný napadá i vyšší kvalifikaci trestného činu podpory a propagace fašismu a podobných hnutí, kterou spatřoval napadený rozsudek v tom, že se činu dopustil tiskem.

Ve prospěch obžalovaného podala odvolání i jeho matka R., která v obšírném podání napadá

rozsudek v celém rozsahu.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 283 tr. ř. napadený rozsudek ve všech jeho výrocích, jakož i postup řízení, které předcházelo rozsudku, a shledal podaná odvolání jen částečně důvodnými.

V postupu řízení, které rozsudku předcházelo, neshledal Nejvyšší soud vad, pro které by bylo třeba zvláštního opatření.

Ve věci samé Nejvyšší soud především přezkoumal všechna skutková zjištění a shledal je ve všech částech správnými. Zejména je správné i přes námitky obžalovaného v jeho odvolání zjištění, že obžalovaný dal přečíst revanšistický článek i G., neboť tuto skutečnost potvrdil svědek G. věrohodným způsobem i před soudem a nepřímou tuto skutečnost potvrdila svědkyně B., již se obžalovaný svěřil, že dal článek přečíst G. Jsou proto skutkové závěry krajského soudu i v této části správné, stejně jako ve všech ostatních směrech, kde krajský soud správně zhodnotil celkem jednoznačné výsledky řízení, spočívající na svědeckých výpovědích i písemném dokumentačním materiálu. Vzhledem k námitkám v odvolání je třeba již při přezkoumávání skutkových zjištění vyvrátit tvrzení obžalovaného, že neznal revanšistický charakter časopisu. I když obžalovaný již v přípravném řízení tvrdil, že se o tomto charakteru časopisu dověděl až dodatečně od I. po jejím návratu z návštěvy v Západním Německu, není myslitelné, že by obžalovaný si zaměření časopisu a tím i činnost jeho redaktorky neuvědomoval, když jinak celým svým jednáním a vystupováním se sám projevoval jako přívrženec těch sil v Západním Německu, představovaných hlavně Němci odsunutými z našeho území, kteří usilují o odvetu za porážku hitlerismu a o návrat odsunutých Němců.

Nejvyšší soud se zcela ztotožňuje s právními závěry krajského soudu, pokud jde o trestný čin podle § 188a) tr. zák. Jednání obžalovaného, který se na jedné straně vyhýbal řádnému pracovnímu poměru, na druhé straně pak si opatřoval příjmy převážně tím, že různými úsluhami i úskoky získával z ciziny balíčky, které pak rozprodával, je zcela typickým případem trestného činu příživnictví podle § 188a) tr. zák., který zasluhuje potrestání, neboť v socialistické společnosti nemohou mít místa lidé, kteří nechtějí pracovat ve prospěch celku, nýbrž naopak chtějí na úkor společnosti žít. Obžalovaného nijak nevyvíňuje tvrzená z části omezená pracovní schopnost, když soustavně odmítal i pomoc úřadů při začlenění do práce. Jednání obžalovaného v tomto směru dokresluje i pohnutka, zjistitelná z výpovědi svědka G., jemuž obžalovaný říkal mj., že nemá cenu dělat, když je veškeré soukromé podnikání zrušeno; to svědčí o zaměření obžalovaného proti lidově demokratickému zřízení, zejména pak o jeho nechuti k poctivé práci.

Pokud jde o trestný čin podpory a propagace fašismu a podobných hnutí, uvážil Nejvyšší soud znovu námitky obžalovaného, že jako osoba židovského původu se nemohl tohoto trestného činu s ohledem na rasovou persekuci Židů za nacismu dopustit, a dospěl k těmto závěrům:

Ustanovení § 83 odst. 1 tr. zák. nesměřuje pouze proti takovým formám fašismu, nacismu a podobných hnutí, pro která byla v minulosti typická rasová nesnášenlivost vůči Židům. Zákon výslovně uvádí takové hnutí, které směřuje, nebo vede k potlačení práv a svobod pracujícího lidu nebo které hlásá národnostní, náboženskou nebo rasovou zášť. Zákon má tedy na mysli mnohotvárné případy fašismu, nacismu nebo podobných hnutí, z nichž ne všechna musí být charakterisována právě rasovou záští, naopak může jít o zášť národnostní či náboženskou, nebo dokonce o případy, kde bez ohledu na národnost, náboženství nebo rasu dochází k potlačování práv a svobod pracujícího lidu.

Mezi hnutí, jež má na mysli ustanovení § 83 odst. 1 tr. zák., proto patří i jakékoliv projevy revanšismu příslušníků národů poražených v druhé světové válce, zejména Němců. I když tyto projevy německého revanšismu namnoze dnes příliš nezdůrazňují ve světě zkompromitovanou

protižidovskou rasovou záští, zůstává v nich v každém případě jádrem alespoň národnostní zášť zaměřená zvláště proti slovanským národům a okolnost, že pod záminkou nápravy domnělých křivd na německém národě jsou vznášeny právě vůči těmto národům nespravedlivé požadavky, že je jim vyhrožováno násilným dobytím těchto požadavků, čímž německý národ znovu získá na úkor jiných národů mocenské pozice. Při tom propagandistická činnost revanšistů hrubě zkresluje pravou skutečnost, zcela pomíjí nebo bagatelizuje zvěrstva nacismu a naopak označuje spravedlivá a nutná opatření, učiněná po skončení druhé světové války k tomu, aby se zabránilo obnově německého militarismu a fašismu, za křivdu na německém národě, kterou je třeba odčinit.

Je dostatečně známo, že mezi nejzavilejší revanšisty patří většinou Němci odsunutí z Československa do NSR. Využívají velké úsilí k tomu, aby ovlivnili veřejné světové mínění tvrzením, že jejich odsun z Československa byl křivdou, že s nimi bylo po druhé světové válce nelidsky zacházeno, při čemž zamlčují úlohu, kterou sehráli při rozbití Československa hitlerovským Německem a při všem utrpení, způsobeném českému národu za okupace, špiní historické tradice našeho národa, zvláště husitství, označují německé osídlení českých zemí za historický podklad pro jejich požadavky sebeurčení. Všemi prostředky usilují o to, aby zabránili spravedlivému dorozumění mezi národy a vyhrožují, že tyto požadavky si v každém případě vydobudou i násilím. Pořádají při různých příležitostech provokační akce, při nichž pod pláštíkem krajanského setkání nestoudně štvou proti Československu. Netají se přitom nijak svou záští vůči socialistickému státnímu zřízení v našem státě, označují právě toto zřízení za původce své nynější situace a hledají zastání u kapitalistických vlád, přičemž dokonce navazují styky i s představiteli zrádné československé buržoazní emigrace, a usilují o zvrát našeho socialistického státního zřízení a restauraci kapitalismu.

Je tedy revanšistické hnutí Němců odsunutých z Československa jednak hnutím, hlásajícím národnostní zášť, jednak hnutím vedoucím i k potlačení práv a svobod pracujícího lidu v našem státě.

Zjištěné jednání obžalovaného je zřejmou podporou a propagací tohoto revanšistického hnutí Němců odsunutých z Československa. Mimo jiné to projevilo obžalovaný tím, že dal přečíst dalším osobám nepřátelský revanšistický článek ze Západoněmeckého časopisu *Sudetendeutsche Zeitung*, adresovaný jako otevřený dopis předsedovi vlády. Obsah tohoto článku je dokonalou snůškou všech lží, které představitelé odsunutých Němců v revanšistických projevech rozšiřují, takže obžalovaný nemohl být na nejmenších pochybách, že sám rozšiřuje takovýto revanšistický projev. Že pak obžalovaný se s takovýmito projevy a vůbec se snahami odsunutých Němců zcela ztotožňoval a chtěl tomuto hnutí napomáhat, svědčí i ostatní jednání a projevy obžalovaného. Typický v tomto směru je návrh obžalovaného na odložení nástupu školní docházky jeho dcerky s tím, že za rok budou v ČSR již Němci, dále různé další v napadeném rozsudku zjištěné projevy, jimiž před různými osobami vychvaloval poměry v západním Německu a vyjadřoval záporný poměr k našemu státnímu zřízení. Je proto zcela nevěrohodné a v naprostém rozporu s ostatními výsledky řízení tvrzení obžalovaného, že onen článek odsuzoval a dal jej číst jiným osobám bez zlého úmyslu. Za těchto okolností není pochyb ani o tom, že též všechny služby, které obžalovaný odsunutým Němcům poskytoval tím, že jim zasílal různé tiskoviny a údaje týkající se jejich bývalých majetků, fotografie Krnova pro uveřejnění v revanšistickém časopise „*Jägerndorfer Heimatsbrief*“, fotografie různých objektů apod., poskytoval nikoliv pouze proto, aby za to dostával ze zahraničí balíčky, které by mohl rozprodávat, ale i proto, že se ztotožňoval s revanšistickými snahami a chtěl jim napomáhat.

Proto i Nejvyšší soud se ztotožňuje se závěry krajského soudu, že v jednání obžalovaného jsou dány znaky trestného činu podpory a propagace fašismu a podobných hnutí podle § 83 odst. 1 tr. zák., a znovu zdůrazňuje, že obžalovaného nevyvíňuje z tohoto trestného činu jeho židovský původ, neboť protižidovský rasismus není nutným znakem těch hnutí, která má zákon v uvedeném ustanovení na mysli, a není také tento protižidovský rasismus v přítomné době charakteristický pro revanšismus odsunutých sudetských Němců, takže obžalovaný přes svůj původ mohl být přívržencem tohoto hnutí. Ostatně obžalovaný sám zdůrazňuje svůj židovský původ teprve ve své obhajobě v této trestní

věci, jinak spíše zdůrazňoval své německví a svůj obdiv pro nynější systém v Západním Německu.

Nejvyšší soud se však neztotožňuje se závěrem krajského soudu, že obžalovaný je trestný podle odstavce druhého ustanovení § 83 tr. zák., protože se činu dopustil tiskem. Zvýšená trestnost podle tohoto druhého odstavce přichází v úvahu pro skutečně závažné případy podpory a propagace fašismu a podobných hnutí, jak zákon zdůrazňuje tím, že klade vedle sebe tisk, film, rozhlas nebo jiný podobně účinný způsob. Jde v tomto případě o jmenovitě uvedené zvláště přitěžující okolnosti, pro které jinak platí zvláštní vykládací pravidlo uvedené v ustanovení § 75 odst. 4 tr. zák. Vzhledem k tomuto pravidlu nelze bez dalšího považovat za důvod k použití vyšší trestní sazby již to, že např. čin byl spáchán tiskem, nýbrž nutno v každém jednotlivém případě zkoumat, zda použití tisku bylo okolností, která s trestným činem zpravidla spojena nebývá a která pro svou důležitost zvyšuje nebezpečnost činu, nebo pachatele pro společnost. Je pravda, že použití tisku v mnohých případech splňuje tyto podmínky a je proto třeba je postihnout zásadně zvýšenou trestní sazbou. V daném případě obžalovaného však nutno uvážit, že štvavý novinový článek dal obžalovaný pouze třem osobám, z nichž dvě byly osoby mu blízké, takže nedošlo k takovému rozšíření článku, jaké je pro tisk, film, rozhlas a podobné účinné způsoby typické a jaké má zákon v ustanovení § 83 odst. 2 tr. zák. na mysli.

Proto Nejvyšší soud výrok o vině trestným činem podpory a propagace fašismu a podobných hnutí podle § 83 odst. 1, 2 tr. zák. zrušil a uznal obžalovaného vinným tímž trestným činem pouze podle odstavce prvního paragrafu 83 tr. zák.

Vzhledem ke změně výroku o vině bylo nutno zrušit i celý trest a znovu jej uložit podle sazby uvedené v § 83 odst. 1 tr. zák. Nejvyšší soud při výměře trestu zjistil a hodnotil v podstatě tytéž okolnosti, ze kterých vycházel krajský soud. Ztotožňuje se závěry, že trestnou činností obžalovaného nutno hodnotit se zřetelem na současnou mezinárodní situaci, zejména postoj NSR, jejíž vedoucí představitelé usilují o vzkříšení německého militarismu a jsou hlavními podněcovateli nové války, že právě odsunutí sudetských Němců jsou hlavními hlasateli revanšismu a získávají pomocníky i na našem území v řadách občanů německé národnosti a že obžalovaný se stal jedním z ochotných pomocníků a zastánců těchto sil, ohrožujících světový mír a naše mírové budování. Je tedy jednání obžalovaného, kterým napomáhal německému revanšismu, z hlediska provedení činu a jeho následků závažné a zvyšuje samo o sobě nebezpečnost činu pro společnost. Tato nebezpečnost je dále zvyšována souběhem s dalším trestným činem příživnictví a delším trváním veškeré trestné činnosti. I když obžalovaný se narodil mimo manželství, vyrostl u matky v prostředí, ve kterém měl možnost si vybudovat slušnou existenci, dostalo se mu středoškolského vzdělání a z jeho písemných projevů i z vystoupení před soudem je zřejmé, že je osobou s dostatečnou inteligencí. Jestliže přesto trvale nepracoval v žádném přiměřeném zaměstnání a v různých obdobích si opatřoval prostředky k obživě způsobem, který nelze považovat za poctivou práci, svědčí to o jeho závažných charakterových vadách, jeho záporném poměru k poctivé práci a o sklonu příživovat se na úkor společnosti. Jsou proto i možnosti jeho nápravy omezené. V jeho prospěch lze uvážit jen jeho vyšší věk (56 let), povinnost pečovat o nezletilé dítě a starou matku a částečnou invaliditu. Ve srovnání s okolnostmi nepříznivými však nejde o skutečnosti, které by odůvodňovaly výrazné snížení trestu. Tím méně jsou dány podmínky pro snížení trestu pod dolní hranici zákonné trestní sazby podle § 30 tr. zák. Nejvyšší soud dospěl proto k závěru, že s ohledem na výsledný stupeň nebezpečnosti činu pro společnost (§ 19 odst. 1 tr. zák.) i účel trestu (§ 17 odst. 1 tr. zák.) zasluhuje obžalovaný trest odnětí svobody v dolní polovině zákonné trestní sazby, ale poblíže středu této trestní sazby, který už vzhledem k výměře trestu je ovšem nepodmíněný.